

УДК 658

Пчелинська Ганна Володимирівна

старший викладач кафедри обліку і оподаткування

Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля

Пчелинская Анна Владимировна

старший преподаватель кафедры учета и налогообложения

Восточнуукраинский национальный университет

имени Владимира Даля

Pchelynska Hanna

Master (Ekon), Senior Lecturer of the

Department of Accounting and Taxation

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ВАРІАТИВНІСТЬ ОЦІНКИ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ

ПІДПРИЄМСТВА

ВАРИАТИВНОСТЬ ОЦЕНКИ В УПРАВЛЕНИИ РАСХОДАМИ

ПРЕДПРИЯТИЯ

VARIABILITY IN THE MANAGEMENT COSTS OF AN ENTERPRISE

***Анотація.** Сучасні умови господарювання, які характеризуються економічною та політичною нестабільністю в країні, обумовлюють високий рівень невизначеності середовища будь-якого підприємства, що має ключовий вплив на ефективність та перспективний розвиток бізнесу. В даних умовах підвищуються вимоги до якості управління витратами підприємства, що потребує постійного удосконалення його методології. В*

процесі управління витратами підприємства для досягнення визначеної менеджментом підприємства мети одним з інструментів є процес прийняття управлінського рішення щодо вибору альтернатив в оцінці. Наявність у законодавчій базі, яка регулює оцінку капіталу та витрат підприємства, варіативної частини дає можливість управлінцям впливати на формування витрат, що потребує попереджувальну аналітичну діяльність щодо вибору альтернатив. Запропоновані в статті класифікація варіативних параметрів та методів оцінки активів, зобов'язань та схема їх взаємозв'язку з витратами підприємства, показниками ефективності його діяльності дозволять на практиці розширити аналітичний інструментарій й удосконалити процедури управління витратами.

Ключові слова: витрати, варіативні методи, аналіз, управління, ефективність.

Анотація. Современные условия хозяйствования, характеризующиеся экономической и политической нестабильностью в стране, обуславливают высокий уровень неопределенности среды любого предприятия, имеющего ключевое влияние на эффективность и перспективное развитие бизнеса. В данных условиях повышаются требования к качеству управления расходами предприятия, что требует постоянного совершенствования его методологии. В процессе управления расходами предприятия для достижения определенной менеджментом предприятия цели одним из инструментов является процесс принятия управленческого решения по выбору альтернатив в оценке. Наличие в законодательной базе, регулирующей оценку капитала и расходов предприятия, вариативной части дает возможность управленцам влиять на формирование расходов, что требует предупредительную аналитическую

деятельность по выбору альтернатив. Предложенные в статье классификация вариативных параметров и методов оценки активов, обязательств и схема их взаимосвязи с расходами предприятия, показателями эффективности его деятельности позволят на практике расширить аналитический инструментарий и усовершенствовать процедуры управления расходами.

Ключевые слова: расходы, вариативные методы, анализ, управление, эффективность.

Summary. Modern business conditions characterized by the economic and political instabilities of a state, condition a high level of uncertainty in an environment of any enterprise, which has the key influence on effectiveness and long-term business development. In these conditions quality requirements to the management costs are increasing, which requires continuous improvement of its methodology. In the process of management costs in an enterprise for achieving a particular aim, one of the instruments is the process of management decision giving choice of alternatives in the assessment. The presence of variational part in the legislative framework, which regulates the funds' valuation and company expenses, gives the manages an opportunity to influence on formation of expenses, which requires analytical activities in choosing alternatives. The classification of variational options and asset appraisal method, commitments and pattern of their interactions with costs of an enterprise, introduced in this article, will allow on practice to expand analytical tools and to improve the procedure of management costs.

Key words: expenses, variational methods, analysis, management, effectiveness.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання, які характеризуються економічною та політичною нестабільністю в країні, обумовлюють високий рівень невизначеності «середовища будь-якого підприємства, що має ключовий вплив на ефективність та перспективний розвиток бізнесу» [1, с. 32]. В даних умовах підвищуються вимоги до якості управління витратами підприємства, що потребує постійного удосконалення його методології.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань структури системи управління витратами підприємства в цілому та окремим її елементам, зокрема механізму, інформаційно-аналітичному забезпеченню, структуруванню, методам управління, економічним показникам аналізу, моделюванню, а також оцінки ефективності витрат підприємств різних видів економічної діяльності останнім часом присвячені праці таких авторів, як І. С. Андрющенко [2], І. В. Лісовського [3], О. Б. Курило [4], Є. М. Рудніченко, С. Й. Ядухи [5], Г. І. Андрєєвої, [6], Н. В. Піскунової [7], В. А. Дерій [8], В. І. Чиж [9], Г. Г. Савіна [1] та ін. Проте на сьогодні спостерігається суперечливість, неоднозначність думок науковців відносно методики оцінки ресурсів підприємства та джерел їх формування у взаємозв'язку з витратами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження альтернативних параметрів оцінки ресурсів та джерел їх формування для удосконалення аналітичного інструментарію управління витратами підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведене автором дослідження сучасного трактування терміну «витрати» у вітчизняному законодавстві, працях науковців свідчить про відсутність єдиного підходу до його тлумачення. В даній статті досліджуються теоретичні аспекти управління так званих відшкодованих [10, с. 15] або вичерпаних [11, с. 59]

витрат, або витрат періоду [12], тобто витрат, що впливають на формування фінансового результату діяльності підприємства.

Подвійність природи формування витрат полягає в тому, що цей процес завжди супроводжується або зменшенням активів, або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства. Тому для виконання стратегічних та тактичних задач діяльності необхідно використовувати комплексний підхід до удосконалення управління підприємством. З одного боку, потрібно проводити оцінку впливу політики управління ресурсами та джерелами їх формування на ефективність результатів діяльності підприємства; з іншого боку, визначення індикаторів – порогових значень суми, рівня витрат, дозволяє впливати на процес формування активів та зобов'язань, відповідно, знаходити резерви підвищення ефективності управління витратами.

Наявність у законодавчій базі, яка регулює оцінку капіталу та витрат підприємства, варіативної частини дає можливість управлінцям впливати на формування витрат, що потребує попереджувальну аналітичну діяльність щодо вибору альтернатив.

Варіативні параметри та методи оцінки активів, зобов'язань, які впливають на витрати пропонується класифікувати наступним чином:

1) В залежності від характеру їх зв'язку з певним об'єктом витрат:

– прямі – безпосередньо впливають на витрати (наприклад, оцінка зобов'язань з виплати відпусток при створенні забезпечень майбутніх витрат та платежів);

– непрямі – впливають на активи, а в процесі їх використання й на витрати (наприклад, строк корисного використання та ліквідаційна вартість основних засобів) та зобов'язання при їх визнанні (наприклад, строк

корисного використання основних засобів для визнання оренди фінансовою, що впливає на витрати за відсотками).

2) За одиницями вимірювання параметри оцінки поділяються на:

- кількісні (наприклад, мінімальна вартісна ознака основних засобів);
- якісні (наприклад, очікуваний спосіб отримання економічних вигід від експлуатації основних засобів для вибору методу амортизації).

3) За рівнем суттєвості зміни витрат внаслідок вибору альтернативи:

- суттєві;
- несуттєві.

4) За силою впливу на витрати та інші показники діяльності:

- суттєві за сумою витрат та впливом на показники їх ефективності;
- суттєві за сумою витрат та несуттєві за впливом на показники їх ефективності;
- несуттєві за сумою витрат та впливом на показники їх ефективності;
- несуттєві за сумою витрат та суттєві за впливом на показники їх ефективності;
- суттєві за сумою витрат та за впливом на оцінку активів, зобов'язань;
- несуттєві за сумою витрат та за впливом на оцінку активів, зобов'язань;
- несуттєві за сумою витрат та суттєві за впливом на оцінку активів, зобов'язань;
- суттєві за сумою витрат та несуттєві за впливом на оцінку активів, зобов'язань.

5) За рівнем регламентованості:

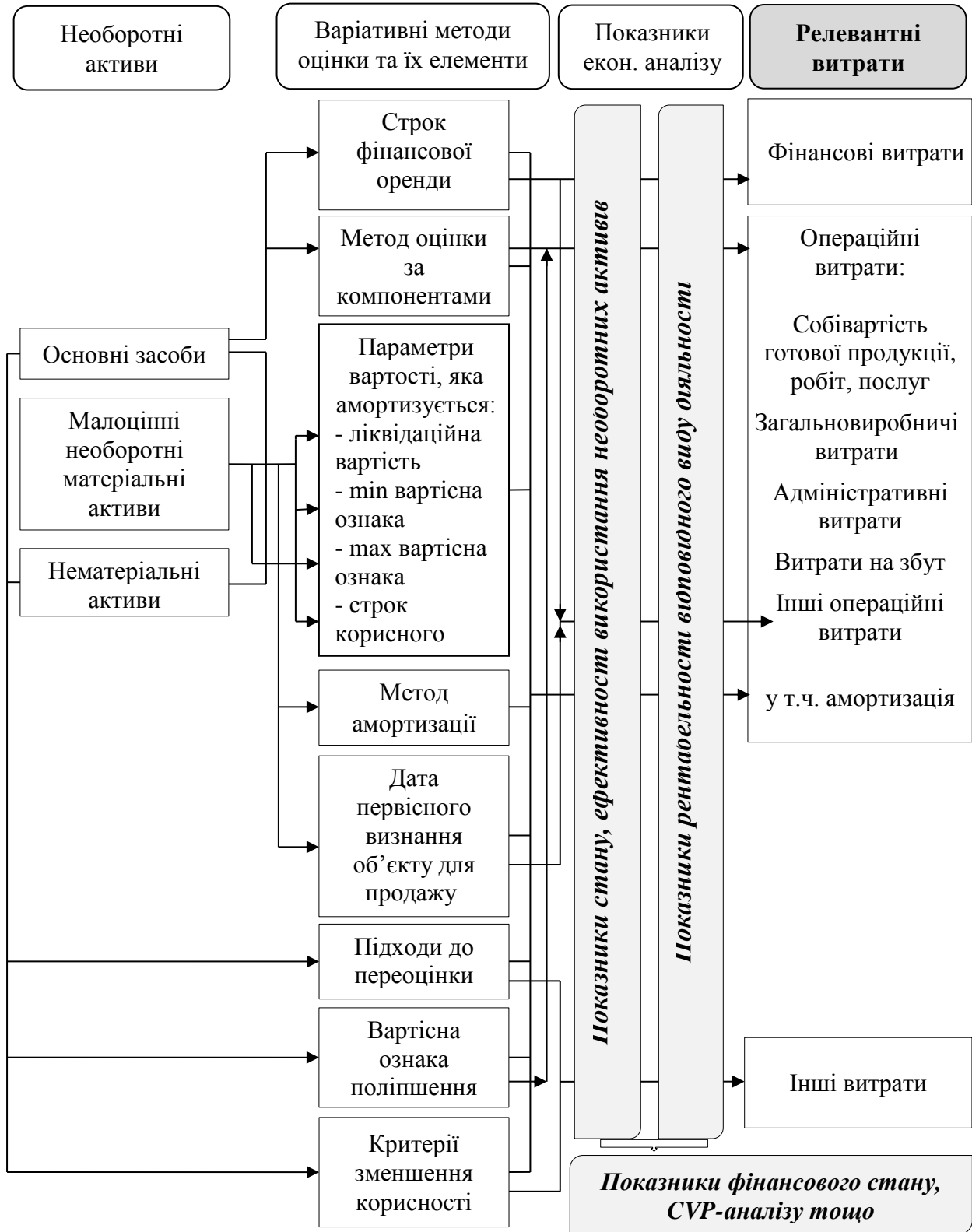
- встановлені / рекомендовані законодавством (наприклад, в якості ознаки активів подібними при обміні методичними рекомендаціями міністерства фінансів України пропонується 10%-ва різниця між їх балансовою та справедливою вартістю);

– визначаються самостійно (наприклад, критерій суттєвості суми витрат на ремонт основних засобів для їх капіталізації).

Для більшої наочності впливу варіативних елементів методів оцінки активів, зобов'язань на витрати підприємства та інші показники його діяльності автором пропонується рис. 1, 2.

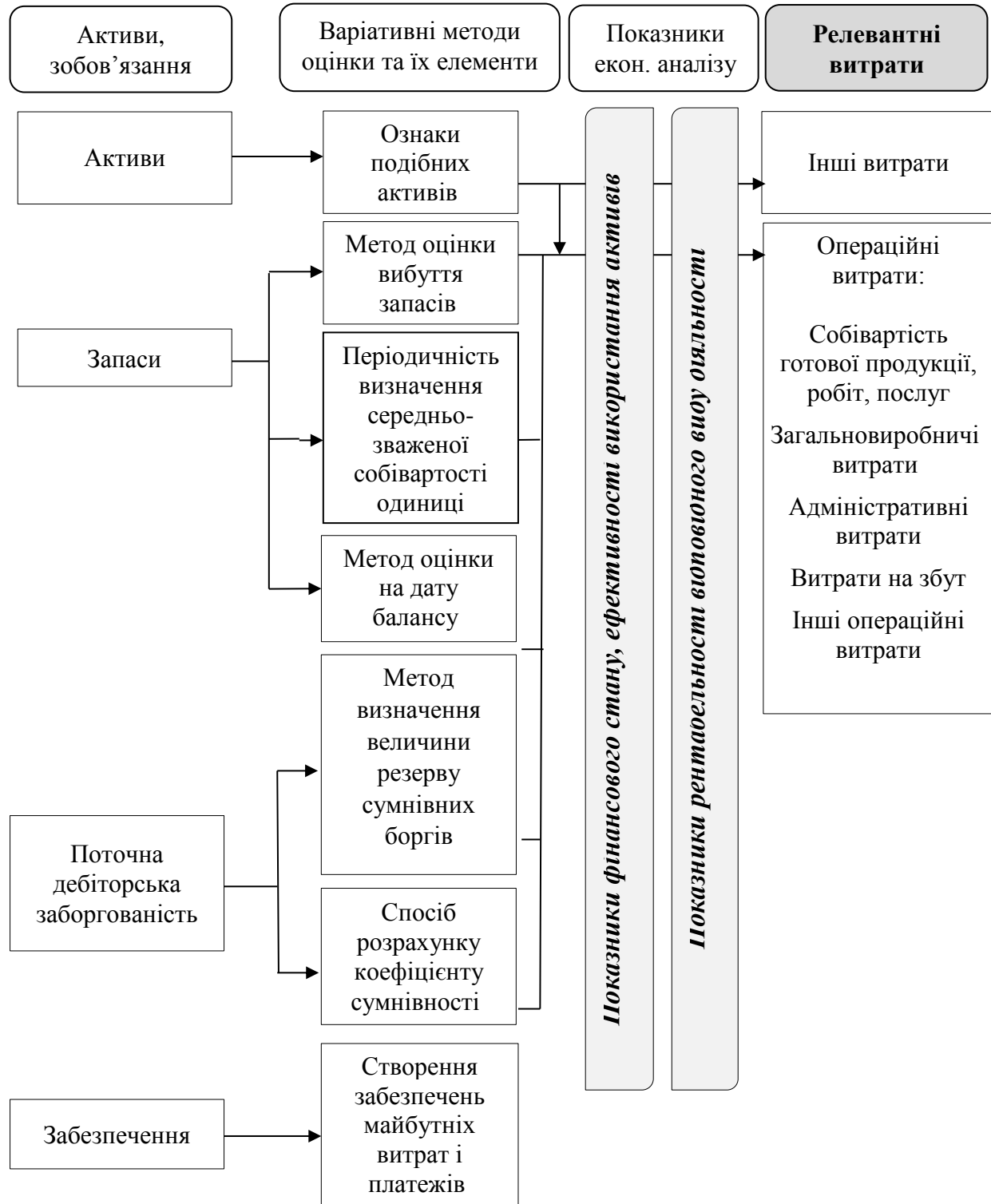
Висновки. В процесі управління витратами підприємства для досягнення визначеної менеджментом мети одним з інструментів є процес прийняття управлінського рішення щодо вибору альтернатив в оцінці.

Запропоновані в статті класифікація варіативних параметрів та методів оцінки активів, зобов'язань, схема їх взаємозв'язку з витратами підприємства,

Рис. 1. Варіативні елементи методів оцінки необоротних активів в управлінні витратами підприємства (складено автором)

Рис. 2. Варіативні елементи методів оцінки активів, зобов'язань в управлінні витратами підприємства (складено автором)

показниками ефективності його діяльності дозволять на практиці розширити аналітичний інструментарій й удосконалити процедури управління витратами.

Література

1. Збалансоване управління економічними процесами в суспільстві та бізнес-середовищі в умовах трансформації соціально-економічних інституцій: міжнародна колективна монографія / під ред. д.е.н., професора Г.Г. Савіної. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. – 308 с.
2. Андрющенко І.С. Формування системи управління витратами підприємств ресторанного господарства / І.С. Андрющенко // Технологический аудит и резервы производства. - 2015. - № 1(5). - С. 68-72.
3. Лісовський І.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління витратами промислових підприємств : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.04 / Ігор Вікторович Лісовський. – Хмельницький, 2016. – 223 с.
4. Курило О. Б. Структурування витрат підприємств у процесі формування економічних результатів : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Оксана Богданівна Курило; Національний університет «Львівська політехніка». - Львів, 2014. - 27 с.
5. Рудніченко Є. М. Перспективи використання нетрадиційних методів управління витратами на вітчизняних промислових підприємствах / Є. М. Рудніченко, С. Й. Ядуха, І. В. Лісовський // Економіка і регіон. – 2015. – № 5 (54). – С. 40–47.

6. Андреева Г.І. Система формування економічних показників як база аналізу господарської діяльності підприємства / Г.І. Андреева // Ефективна економіка. – 2014. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2872>.
7. Піскунова Н. В. Аналіз витрат виробництва як важлива ланка ефективного управління промислового підприємства / Наталя Василівна Піскунова, Маргарита Геннадіївна Федорець, Катерина Сергіївна Піскунова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2013. – Том 13. – С. 357- 364.
8. Дерій В.А. Економічні показники витрат підприємства та собівартості продукції в обліку, статистиці й аналізі / В.А. Дерій , С.Ю. Попіна // Облік і фінанси, № 2 (68)' 2015. – С. 15-21
9. Чиж В.І. Моделювання в управлінні затратами підприємств житлово-комунального господарства регіону / Маркетинг: теорія і практика. Збірник наукових праць СНУ ім. В. Даля — 2013. — № 19 — С. 223-228.
10. Козаченко Г. В. Управління затратами підприємства : монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Г. А. Макухін. – К. : Либра, 2007. – 320 с.
11. Голов С. Ф. Управлінський облік / С. Ф. Голов. – Київ: Лібра, 2008. – 704 с. – (4).
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

References

1. Zbalansovane upravlinnja ekonomichnymy procesamy v suspiljstvi ta biznes-seredovyshhi v umovakh transformaciji socialjno-ekonomichnykh instytucij: mizhnarodna kolektyvna monohrafija / pid red. d.e.n., profesora Gh.Gh. Savinoji. – Kherson: PP Vyshemyrsjkyj V.S., 2016. – 308 s.
2. Andrijushhenko I.S. Formuvannja systemy upravlinnja vytratamy pidpryjemstv restorannogho ghospodarstva / I.S. Andrijushhenko // Tekhnologhycheskyj audyt y rezervy proyzvodstva. - 2015. - № 1(5). - S. 68-72.
3. Lisovsjkyj I.V. Informacijno-analitychne zabezpechennja upravlinnja vytratamy promyslovykh pidpryjemstv : dys. ... kand. ekon. nauk : 08.04.04 / Ighor Viktorovych Lisovsjkyj. – Khmeljnycjkyj, 2016. – 223 s.
4. Kurylo O. B. Strukturuvannja vytrat pidpryjemstv u procesi formuvannja ekonomichnykh rezuljtativ : avtoreferat dysertaciji na zdobuttja naukovogho stupenja kandydata ekonomichnykh nauk : 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnja pidpryjemstvamy (za vydamy ekonomichnoji dijalnosti) / Oksana Boghdanivna Kurylo; Nacionaljnyj universytet «Ljvivsjka politehnika». - Ljviv, 2014. - 27 s.
5. Rudnichenko Je. M. Perspektyvy vykorystannja netradycijnykh metodiv upravlinnja vytratamy na vitchyznjanykh promyslovykh pidpryjemstvakh / Je. M. Rudnichenko, S. J. Jadukha, I. V. Lisovsjkyj // Ekonomika i reghion. – 2015. – № 5 (54). – S. 40–47.
6. Andrijejeva Gh.I. Systema formuvannja ekonomichnykh pokaznykiv jak baza analizu ghospodarsjkoji dijalnosti pidpryjemstva / Gh.I. Andrijejeva // Efektyvna ekonomika. – 2014. – № 3 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2872>.

7. Piskunova N. V. Analiz vytrat vyrobnyctva jak vazhlyva lanka efektyvnogho upravlinnja promyslovogho pidpryjemstva / Natalja Vasylivna Piskunova, Margharyta Ghennadijivna Fedorecj, Kateryna Serghijivna Piskunova // Ekonomichnyj analiz : zb. nauk. pracj / Ternopiljskyj nacionaljnyj ekonomichnyj universytet; redkol.: S. I. Shkaraban (gholov. red.) ta in. – Ternopilj : Vydavnycho-polighrafichnyj centr Ternopiljskogho nacionaljnogho ekonomichnogho universytetu "Ekonomichna dumka", 2013. – Tom 13. – S. 357- 364.
8. Derij V.A. Ekonomichni pokaznyky vytrat pidpryjemstva ta sobivartosti produkciji v obliku, statystyci j analizi / V.A. Derij , S.Ju. Popina // Oblik i finansy, № 2 (68)' 2015. – S. 15-21
9. Chyzh V.I. Modeljuvannja v upravlinni zatratamy pidpryjemstv zhytlovo-komunaljnogho ghospodarstva reghionu / Marketyngh: teorija i praktyka. Zbirnyk naukovykh pracj SNU im. V. Dalja — 2013. — № 19 — S. 223-228.
10. Kozachenko Gh. V. Upravlinnja zatratamy pidpryjemstva : monoghrafija / Gh. V. Kozachenko, Ju. S. Poghorelov, Gh. A. Makukhin. – K. : Lybra, 2007. – 320 s.
11. Gholov S. F. Upravlinsjkyj oblik / S. F. Gholov. – Kyjiv: Libra, 2008. – 704 s. – (4).
12. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy (1999). Polozhennya (standart) bukhholderskoho obliku 16 «Vytraty» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>